

آسیب شناسی اجتماعی جلد سوم

آسیب شناسی جامعه

www.ketab.ir

سوشاسه	: باقری، محمدحسن. ۱۳۴۲ -
عنوان و نام پدیدآور	: آسیب‌شناسی اجتماعی / مؤلف محمدحسن باقری. هاشم شهیدی.
مشخصات نشر	: تهران: ارتش جمهوری اسلامی ایران؛ نیروی زمینی، مرکز مطالعات و تحقیقات و ارزیابی تدوین آیین‌نامه‌ها، ۱۳۸۹.
مشخصات ظاهری	: ۳ ح. : جدول. نمودار(بخشی رنگی).
شابک	: دوره ۵-۳-۹۱۹۱۲-۶۰۰-۹۷۸ جلد سوم ۹۷۸-۶۰۰-۹۱۹۱۲-۶۰۰-۶۷۸
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیا
مندرجات	: ج. ۱. آسیب‌شناسی فرد / محمدحسن باقری، هاشم شهیدی. - ج. ۲. آسیب‌شناسی خانواده / محمدحسن باقری، غلامرضا نویری. - ج. ۳. آسیب‌شناسی جامعه / محمدحسن باقری، منصور کرمانی‌زاده.
عنوان دیگر	: آسیب‌شناسی فرد.
عنوان دیگر	: آسیب‌شناسی خانواده.
عنوان دیگر	: آسیب‌شناسی جامعه.
موضوع	: اثرات اجتماعی
شناسه افزوده	: شهیدی، هاشم. ۱۳۶۱ -
شناسه افزوده	: نویری، غلامرضا
شناسه افزوده	: کرمانی‌زاده، منصور
شناسه افزوده	: ایران، ارتش. نیروی زمینی. مرکز مطالعات و تحقیقات و ارزیابی تدوین آیین‌نامه‌ها
رده‌بندی کنگرد	: ۱۳۸۹: ۱۲۱۵۱۱
رده‌بندی دیویی	: ۳۰۲/۵۴۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۲۲۱۵۹۹۶

عنوان: آسیب‌شناسی: جلد سوم آسیب‌شناسی جامعه

مؤلفین: دکتر محمدحسن باقری، منصور کرمانی‌زاده

ویراستار علمی: علیرضا داودی

ویراستار ادبی: امیر عافی

ناشر: مرکز مطالعات و تحقیقات و ارزیابی تدوین آیین‌نامه‌ها

چاپ اول: ۱۳۹۰

شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه

صفحه آرا: محمدعلی جواهری

حروف‌نگار: علی شهسواری

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۱۹۱۲-۶۰۰-۶۷۸

قیمت: ۳۰۰۰۰ ریال

۹۷۸ ۹۷۸ ۶۰۰۹۱۹۱۲ ۶۰۰ ۶۷۸

نشانی: تهران - لویزان - ستاد فرماندهی نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران - مرکز مطالعات و تحقیقات و ارزیابی تدوین آیین‌نامه‌های نزاجا

تلفن: ۰۲۱-۲۲۹۳۶۵۸۰ نمابر: ۰۲۱-۲۲۹۳۶۴۹۵

مستوفی پستی: ۱۶۷۴۵-۱۶۵۶

رایانامه: nashr.mpa@post.ir

همه حقوق چاپ و نشر این کتاب برای ناشر محفوظ است.

هرگونه نقل قول از کتاب منوط به ذکر مأخذ می‌باشد.

فهرست

عنوان	صفحه
پیشگفتار.....	۵
فصل اول.....	۱
سرقه.....	۱
مقدمه.....	۲
علل و انگیزه‌های روانی - عاطفی سرقه.....	۵
جرایم قضایی سرقه.....	۸
وظیفه‌ی سارق در مقابل مال باخته.....	۱۵
سرقه مسلحانه.....	۱۶
فصل دوم.....	۲۱
رشوه.....	۲۱
مقدمه.....	۲۲
تاریخچه.....	۲۲
تعریف رشوه از نظر لغوی.....	۲۳
تعریف رشوه در کتب حقوقی.....	۲۴
رشوه از دیدگاه قانون.....	۲۵

۲۵	قانون مجازات اسلامی
۲۶	بررسی علل رشوه از منظر اجتماعی
۲۳	بررسی علل رشوه از منظر اقتصادی
۳۴	بررسی علل رشوه از منظر روانشناسی
۳۵	رشوه پردازان در کشورها در داد و ستدهای بین‌المللی
۳۷	رواج رشوه در معاملات خارجی
۳۸	رشوه از دیدگاه فقها
۴۰	راهکارهای پیشگیری از این پدیده‌ی سوم
۴۳	فصل سوم
۴۳	اختلاس
۴۴	مقدمه
۴۵	کلیات
۴۶	عناصر تشکیل دهنده‌ی جرم اختلاس
۴۸	اختلاس و عوامل آن
۴۸	عدم ثبات اقتصادی
۴۹	عدم ثبات مدیریت و نبود شایسته‌سالاری
۴۹	ضعف سیستم نظارتی
۴۹	مجازات قانونی

۵۱	مقایسه شمول جرم اختلاس بر اموال غیر منقول در ایران و غرب
۵۴	نتیجه‌گیری
۵۵	فصل چهارم
۵۵	مهاجرت
۵۶	مقدمه
۵۷	تعاریف، انواع مهاجرت و مفاهیم به کار رفته
۵۸	مهاجرت‌های بین‌المللی و مهاجرت‌های داخلی
۶۹	دیدگاه‌های مرتبط با مهاجرت
۷۰	دیدگاه اقتصادی
۷۰	دیدگاه اجتماعی
۷۰	دیدگاه سیاسی
۷۲	دیدگاه سیستمی
۷۲	پیامدهای مهاجرت
۷۲	افزایش یا کاهش تعداد جمعیت
۷۳	تغییر ترکیب جمعیت
۷۳	تسریع رشد جمعیت شهری و کاهش رشد جمعیت روستایی
۷۴	پیامدهای اقتصادی مهاجرت‌ها
۷۴	پیامدهای اجتماعی و فرهنگی مهاجرت

۷۶	 پیرامون مهاجرت نخبگان
۷۷	 مفهوم مهاجرت نخبگان
۷۹	 فرار مغزها؛ معضلی جهانی
۷۹	 سیاست جذب نیروی متخصص
۸۱	 موانع و مشکلات
۸۲	 جهانی شدن و مهاجرت نخبگان
۸۴	 مهاجرت ژن‌ها
۸۷	 فرار مغزها در ایران
۸۸	 نگرش مردم ایران درباره‌ی مهاجرت
۸۹	 چرایی مهاجرت نخبگان
۸۹	 الگوی جهان‌گرا
۹۰	 الگوی ملی‌گرا
۹۱	 عوامل فرار مغزها در ایران
۹۲	 نظرات بعضی از اساتید و کارشناسان
۹۳	 متغیرهای دخیل در مهاجرت
۹۳	 متغیرهای اجتماعی فرهنگی
۹۵	 متغیرهای اقتصادی مهاجرت

۹۵	 مروری بر تحقیقات
۹۵	 خاورمیانه؛ معبر مهاجران
۹۶	 مشکلات استعدادهای درخشان
۹۶	 عوامل عدم بازگشت دانشجویان ایرانی به وطن
۹۸	 گزارش دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی
۹۹	 نگاهی به تأثیر مهاجرت بر تعلیم و تربیت کودکان مهاجر
۱۰۰	 مهاجرت در یک نگاه
۱۰۰	 مهاجرت از نگاه یونیسف
۱۰۳	 آینده و کودکان مهاجر
۱۰۴	 دو گروه شاخص مهاجران
۱۰۵	 مهاجران آمریکای لاتین
۱۰۶	 مهاجران جنوب شرقی آسیا
۱۰۷	 جمع بندی
۱۰۹	 فصل پنجم
۱۰۹	 حاشیه نشینی
۱۱۰	 مقدمه
۱۱۲	 تعریف حاشیه نشینی
۱۱۳	 ویژگی های مناطق حاشیه نشینی

- ۱۱۷ حاشیه‌نشینی در جهان
- ۱۱۸ حاشیه‌نشینی در ایران ..
- ۱۲۰ پیامدهای زیستی حاشیه‌نشینی در ایران
- ۱۲۱ حاشیه‌نشینی یک مصل اجتماعی
- ۱۲۳ پیامدهای نامطلوب حاشیه‌نشینی
- ۱۲۳ ۱- سیمای نامطلوب
- ۱۲۴ ۲- پایین بودن سطح بهداشت عمومی و سلامتی:
- ۱۲۴ ۳- فقدان شغل رسمی و درآمد کافی:
- ۱۲۴ ۴- وجود خرده فرهنگ‌های خاص مناطق کوچک:
- ۱۲۵ ۵- تراکم جمعیت:
- ۱۲۵ ۶- فقدان یا کم بودن امکانات آموزشی و رفاهی و پایین بودن سطح سواد و تحصیلات:
- ۱۲۶ ۷- اعتیاد:
- ۱۲۶ ۸- منبع و مرکز انحرافات و کج‌روی‌های اجتماعی:
- ۱۲۷ ۹- آشوب‌های اجتماعی:
- ۱۲۹ ۱۰- پیامدهای اجتماعی:
- ۱۲۹ ۱۱- پیامدهای فرهنگی:
- ۱۳۰ ۱۲- مسکن غیرقابل اطمینان در قبال حوادث طبیعی:
- ۱۳۰ ۱۳- پیامدهای روان‌شناختی:
- ۱۳۱ ۱۴- پیامدها برای مدیریت شهری:
- ۱۳۱ جرم چیست؟ و خاستگاه آن کجاست؟
- ۱۳۴ خاستگاه جرم:

شهرنشینی و مهاجرت‌های بیرویه روستاییان به شهرها ۱۳۶

فقر و بی‌کاری: ۱۳۸

جهات تأثیرگذار محیط زندگی بر ارتکاب جرایم ۱۴۲

نظریات و تئوری‌های جرم‌شناسی و فساد در خصوص تأثیر محیط بر ارتکاب جرایم ۱۴۴

حاشیه‌نشینی و معضلی به نام تکدیگری ۱۴۸

آب و حاشیه‌نشینی شهری ۱۵۲

چالش‌های عمده‌ی حاشیه‌نشین ۱۵۴

خدمات آب و فاضلاب و حاشیه‌نشین‌های شهری ۱۵۵

راهکارهایی برای مدیریت شهری ۱۵۷

منابع ۱۶۴

پیشگفتار

در آغاز هزاره‌ی سوم و در قرن ۲۱ سازمان ملل متحد اعلام کرد بشر با چهار بحران اساسی روبروست:

۱- فقر و رشد جمعیت

۲- مواد مخدر و اعتیاد

۳- مخاطرات زیست محیطی

۴- تهدیدات اتمی

رشد فزاینده‌ی جمعیت و به تبع آن فقر و بی‌کاری که نیمی از مردم جهان را در بر گرفته است، ۱۷۰ کشور جهان با معضلی به نام مواد مخدر و اعتیاد دست و پنجه نرم می‌کنند، ۲۲۶ میلیون نفر معتاد در سراسر جهان شناسایی گردیده‌اند که تنها بخشی از آمارهای تکان‌دهنده‌ای است که بشر امروزی را در بر گرفته و در نتیجه بزرگ شدن اندازه و گستره‌ی آن به معضل و بحرانی جهانی مبدل گشته است و در زمان‌های مختلف و در تمامی جوامع به عنوان پدیده‌ای که از عوامل فرهنگی - اجتماعی حاصل شده به شمار می‌رود؛ و جامعه ما نیز از این قاعده مستثنی نبوده و زیان‌های مادی و معنوی قابل ملاحظه‌ای را از این جهت تحمل نموده که ذکر تمامی آن‌ها در این نوشتار نمی‌گنجد ولیکن نکته‌ی حائز اهمیتی که باید مورد توجه متولیان فرهنگی و اجتماعی قرار گیرد این است که «در مطالعه‌ی علل آسیب‌های اجتماعی همیشه باید عوامل چندگانه و تأثیر متقابل آن‌ها را در یکدیگر مورد نظر و توجه قرار دهیم» ممکن است تأثیر یکی از این عوامل از عامل دیگر بیشتر باشد ولی هیچ‌گاه یک عامل واحد علت کلیه آسیب‌ها نیست. نتایج

تحقیقات و بررسی‌های ما نشان می‌دهند که آسیب‌های اجتماعی در جامعه ما که حاصل چند پارگی فرهنگی و یا به تعبیری رنگین کمان فرهنگی است به ترتیب اولویت به شرح ذیل می‌باشند:

۱- در حوزه سلامت و اجتماع: مواد مخدر و اعتیاد، خشونت، سرقت، مشروبات الکلی، اختلالات روانی منجر به آسیب و...

۲- در حوزه مسائل جنسی: روسپی‌گری، آزارهای جنسی، دختران فراری و...

۳- در حوزه جمعیت و خانواده: نابامانی خانواده‌ها، طلاق، کودکان خیابانی و...

۴- در حوزه اقتصاد: فقر، بی‌کاری، رباخواری، کودکان کار، تکدی‌گری و...

۵- در حوزه آموزش فرهنگی: آسیب‌های رسانه‌ای (ماهواره و اینترنت و...) بحران هویت، ترک تحصیل، تجمل‌گرایی و...

با عنایت به موارد موصوف و با توجه به مقرون به صرفه بودن پیشگیری نسبت به درمان، لزوم برنامه‌ریزی در راستای فعالیتهای پیش‌گیرانه بایستی در نظر گرفته شود و این مهم تحقق نمی‌یابد مگر با همکاری همه‌جانبه‌ی دولت و سایر اقشار جامعه. از اولین پایگاه اجتماعی یعنی خانواده گرفته تا مدرسه و رسانه‌ها باید در این حرکت جمعی نقش داشته و فعالیتهای پیش‌گویانه استانداردسازی شده را مورد هدف قرار دهند. از جمله راهکارها و پیشنهاداتی که می‌توان در زمینه‌ی پیشگیری از بروز جرم و آسیب‌های اجتماعی مطرح نمود عبارتند از:

آموزش پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی به شیوه‌های مختلف در مدارس، دانشگاه‌ها، خانواده‌ها و... با آموزش‌های جذاب تنظیم جمعیت با محوریت خانواده و پیشگیری از معلولیت‌ها تقویت اعتماد به نفس کودکان و آموزش مهارت‌های اساسی زندگی به مردم خصوصاً کودکان، نوجوانان و جوانان آشنایی فرزندان با هویت ملی و دینی خود، درونی کردن ارزش‌های دینی و هنجارهای اجتماعی با شیوه‌های مختلف، گسترش فرهنگ مشارکت در افراد و گسترش فرهنگ گفتگو در خانواده، آماده‌سازی و برنامه‌ریزی مناسب برای اوقات فراغت افراد، توجه جدی به برنامه‌ریزی مناسب در زمینه ایجاد اشتغال افراد، ایجاد امنیت اقتصادی، توانمندسازی افراد فقیر و در معرض خطر، توزیع مناسب یارانه‌ها، گسترش امنیت اجتماعی، اطلاع‌رسانی مناسب و شفاف به منظور حساس کردن مردم و مسئولان با برنامه‌های پیشگیری، تخصیص منابع مالی در جهت گسترش خدمات پیش‌گیرانه، ساماندهی مناطق حاشیه‌نشین و جلوگیری از مهاجرت‌های بی‌رویه به مناطق شهری، ساماندهی و انجام پژوهش‌های کاربردی در خصوص آسیب‌های اجتماعی، مشخص کردن متولی آسیب‌های اجتماعی در کشور با توجه به وجود تشکیلات متعدد و موازی کاری در خصوص مسائل اجتماعی و تدوین استراتژی‌های مشخص در خصوص برخورد با آسیب‌های اجتماعی در سه سطح: پیشگیری اولیه، ثانویه و نهایی. در حالی که هر روزه، شمار فزاینده‌ی آسیب‌ها، از پوسته نازک اجتماع سر برمی‌آورد و می‌توان بر واقعیتهای سرپوش نهاد که از راز همبستگی بین آسیب‌های اجتماعی و نامرورنی ساختار اجتماعی جوامع پرده برمی‌دارد، اغلب، گمان می‌رود که ریشه‌ی اصلی افزایش آسیب‌های اجتماعی را باید در لایه‌های زیرین اجتماع جستجو کرد و اندیشه‌ای که در این جایگاه حاکم است.

از منظر جامعه‌شناسی، هیچ جامعه‌ای را نمی‌توان به سادگی به کسانی که از هنجارها منحرف می‌شوند و کسانی که با آن‌ها هم‌نوایی می‌کنند، تقسیم کرد. دامنه‌ی مفهوم آسیب‌های اجتماعی بسیار گسترده است. در عین حال برخی کارشناسان اجتماعی و متخصصان در این حوزه بر این باور هستند که باید جامعه را از انواع آسیب‌های درگیر پاک کرد. البته شاید بتوان فضایی ساخت که به رغم تمام ناهنجاری‌های اجتماعی به آنجا پناه جست، در آن نفس کشید و زندگی کرد، ولی به طور قطع نمی‌توان از ناگزیری بروز و رشد انواع آسیب‌ها در لایه‌های زیرین جامعه‌ای که در خلاء بین سنت و مدرنیته درجا می‌زند، راه به جایی برد. این در حالی است که توجه به مفهوم آسیب‌های اجتماعی و ناهنجاری‌های ناشی از آن و ارائه انواع آمارهای قابل استناد از آسیب‌ها، بدون توجه به طبقه‌بندی جوامع و سادگی و پیچیدگی آن‌ها، امکان‌پذیر است. دکتر محمدصادق فرید، جامعه‌شناس و عضو هیأت علمی دانشگاه در این باره می‌گوید: «در جامعه‌ی ساده، میزان و شیوع انحرافات و آسیب‌های اجتماعی اندک است و این نوع باور در این جوامع حاکم است که آنچه با هنجارها و ارزش‌های جامعه مطابقت نداشته باشد، آسیب شناخته می‌شود؛ در حالی که در جامعه پیچیده، تنوع و تکثر وجود دارد و وجود برخی گرایش‌ها و رفتارها که ممکن است منحرفانه تلقی شوند، امری طبیعی ناشی از طبیعت جامعه است.» در تحلیل دکتر فرید، طبقه‌بندی و تفکیک آسیب‌های اجتماعی در دو جامعه ساده و پیچیده، دیدگاه‌های مختلفی را شامل می‌شود. وی می‌گوید: «برخی جامعه‌شناسان معتقدند برای پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی و کنترل رفتارها و اعمال منحرفانه، باید از بودجه عمومی و منابع دولتی هزینه کرد. عده‌ای دیگر معتقدند آسیب‌های اجتماعی به تعداد و گوناگونی حوادث جامعه، قابل تفکیک هستند و ساختار جامعه در آن دخیل نیست. گروه سوم نیز اعتقاد دارند که هر پدیده‌ای که عدم تعادل در جامعه را موجب می‌شود، در شمار

آسیب‌های اجتماعی جای می‌گیرد.» سپس وی دو نوع صورت کلی برای آسیب‌های اجتماعی معرفی می‌کند و می‌گوید: «دسته اول آسیب‌های اجتماعی در فرآیند پرهزینه‌ی توسعه‌ی اقتصادی و اجتماعی ایجاد می‌شوند. این نوع پدیده‌ها، هیچ‌گونه تقابلی با ارزش‌های جامعه ندارند. دسته دوم آن دسته از آسیب‌های اجتماعی هستند که در تعارض و تقابل با ارزش‌های جامعه قرار می‌گیرند و رفتارهای منحرفانه تلقی می‌شوند.» کنکاشی ساده در بطن جامعه، اندیشه را لحظه‌ای پشت درهایی نگه می‌دارد که از آن سو نگاه جامعه‌شناسان به مثابه اجتماعی آسیب‌ها و انحرافات موجود دوخته شده است. یک روی داستان آسیب‌های اجتماعی در حالی رقم می‌خورد که گفته می‌شود هیچ‌کس از مادر، مجرم متولد نمی‌شود. ولی این یک واقعیت است که همیشه، همه کس با انتظارات اجتماعی هم‌نوایی نمی‌کند. آنچنان که در تعریف جامعه‌شناسی، اگر امکانات و فرصت‌های اقتصادی و اجتماعی به عدالت بین افراد جامعه قسمت شود، جامعه آستن بروز رفتارهای ضد اجتماعی و بی‌هنجاری می‌شود. توزیع نامناسب فرصت‌ها و امکانات اقتصادی و اجتماعی یکی از ریشه‌های اصلی بروز و رشد آسیب‌های اجتماعی است. به نظر می‌رسد بنا بر همین دلیل باشد که تحقق عدالت اجتماعی از گذشته تا کنون یکی از آرمان‌های اصلی مصلحان اجتماعی است و راهبردهای مختلفی هم برای تحقق عدالت اجتماعی تجربه شده است. عدالت اجتماعی به مفهوم یکسانی فرصت‌ها و امکانات اجتماعی و اقتصادی برای همه و فراهم شدن شرایطی است که هر کس بتواند به اندازه‌ای که تلاش می‌کند، از مواهب اقتصادی و منزلت اجتماعی برخوردار شود. فرمول یا قاعده خاص و تعریف شده‌ای برای علت بروز و رشد آسیب‌های اجتماعی در جوامع وجود ندارد، ولی توجه به ساختار کلی جامعه ضروری است. چنانچه ممکن است، سازمان‌های رسمی، تمام امکانات و فرصت‌های اقتصادی و اجتماعی را برای افراد جامعه ایجاد کنند ولی رفتارهای

تبعیض آمیز خانواده در چگونگی تربیت افراد اثری منفی بر جای بگذارد. اگر در جوامع در حال توسعه، آسیب‌های اجتماعی نمود بیشتری دارند، به این دلیل است که روش‌های توسعه به صورت ناگزیر در برخی موارد موجب ایجاد شکاف طبقاتی شده و باعث می‌شود که یک عده، فرصت‌های بیشتری برای بهره‌مندی از امکانات و فرصت‌های اجتماعی و اقتصادی داشته باشد. ولی داستان آسیب‌های اجتماعی روی دیگری نیز دارد. بر اساس نظر روان‌شناسان و روان‌پزشکان روی دوم این داستان نیز به تصویر کشیده می‌شود. برخلاف گذشته یک حیطه آسیب‌های اجتماعی را مختص به جامعه‌شناسان می‌دانستند، امروزه روان‌پزشکان و روان‌شناسان سهم بیشتری در مطالعه‌ی این زمینه دارند، زیرا تمام آسیب‌های اجتماعی، تظاهراتی از اختلالات شخصیتی هستند و تنها زمانی که در سطح کلان ارزیابی می‌شوند، جنبه‌ی آسیب به خود می‌گیرند. ولی در سطح خرد، محصول نظام شخصیتی است. در دهه‌ی ۱۹۸۰، میزان خودکشی بین نوجوانان و جوانان در اروپا و آمریکا افزایش یافت. پس از ارائه‌ی داروهای جدید و مؤثر ضدافسردگی از سوی روان‌پزشکان، میزان خودکشی به صورت چشمگیری کاهش یافت. این نمونه خود دلیل بر این مدعاست که سایر آسیب‌ها از قبیل بزه کاری، روسپی‌گری، اعتیاد، کودک آزاری و همسر آزاری به طور مستقیم با مسائل روان‌پزشکی ارتباط دارند. علت ناکامی دولت‌ها در کاهش و کنترل آسیب‌ها را صرفاً توجه به عوامل اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی می‌دانند. در حال حاضر، در کشورهای پیشرفته، این روان‌پزشکان هستند که رهبری کنترل و کاهش آسیب‌های اجتماعی را به صورت علمی برعهده دارند. از این رو توسعه‌ی درمانگاه‌های روان‌پزشکی در سطح شهرها برای تشخیص زود هنگام اختلالات روانی که منجر به بروز و رشد آسیب‌های اجتماعی می‌شود، ضرورت تام دارد. همچنین توصیه می‌شود که در وزارت رفاه و تأمین اجتماعی که یکی از اهداف آن، ایجاد سلامت روانی ذکر شده است،

از وجود روان‌پزشکان، استفاده شایسته‌ای به عمل آید. چرا که با تشخیص اختلالات روانی و خلق و خو در دوران کودکی، بسیاری از آسیب‌های اجتماعی قابل پیشگیری است.

شاید این گونه عنوان شود که سرپوش گذاشتن بر آسیب‌های اجتماعی و فرو بردن آن‌ها در لایه‌های دیرین جامعه‌ای که در گذر بین سنت و مدرنیته درجا می‌زند، سبب می‌شود تا این آسیب‌ها و ناهنجاری‌های ناشی از آن به طور پنهانی رشد کنند. آگاهی بخشی و توضیح انواع آسیب‌های اجتماعی، لزوماً به پیشگیری از این آسیب‌ها و کنترل آن‌ها نمی‌انجامد، حتی در مواردی هم ممکن است موجب بروز آسیب‌های دیگر شود. در تعبیری هماهنگ بین جامعه‌شناسان و روان‌شناسان، ضرورت وجود ضمانت‌های اجرایی برای کنترل آسیب‌ها و جلوگیری از رشد و بروز آن‌ها احساس می‌شود، ولی آنچه بیش از هر چیز مورد توجه جامعه‌شناسان و روان‌شناسان قرار دارد این است که ضمانت‌های اجرایی غیررسمی از نوع تایید یا تنبیه خانواده، دوستان و همکاران یا پاداش‌ها، اثربخشی بیشتری نسبت به ضمانت‌های اجرایی رسمی از نوع نظام‌های کیفری زندان‌ها و دادگاه دارند. تنبیه و کیفر، به تنهایی نمی‌تواند نقش مؤثری در کاهش جرایم و کنترل آسیب‌های اجتماعی داشته باشد. همچنان که از چند دهه‌ی پیش در کشورهای اروپایی و تاحدودی در ایالات متحده به دو رشته نوین در حقوق کیفری توجه شده است، یعنی روان‌پزشکی کیفری و روان‌شناسی کیفری. این دو رشته علاوه بر توجه بر نقش اختلالات روانی در بروز پدیده‌ی بزه‌کاری، علل و موجبات روان‌شناختی ارتکاب جرم را نیز بررسی می‌کنند و به درمان و اصلاح مجرم می‌پردازند.